

Het advies van de Inspectie van Financiën is verleend op 1 december 2020.

Een begrotingsakkoord is niet vereist.

2. INHOUD

2.1. SITUERING

Na de goedkeuring door de Vlaamse Regering van het Vlaams Statistisch Programma 2020 in december 2019 is het netwerk Statistiek Vlaanderen het voorbije jaar begonnen met de uitvoering ervan. In 2020 zijn de laatste protocollen opgemaakt en gebeurde er een bevraging bij de producenten over de implementatie van de goedgekeurde protocollen. De protocollen vertalen de Praktijkcode voor Europese Statistieken naar het Vlaams statistisch systeem en liggen in lijn met een aantal voorschriften zoals vastgelegd in de Europese verordening 223/2009, en die de Vlaamse Regering onderschreef in 2014¹ en 2017². Deze principes werden ook vastgelegd in het Bestuursdecreet van 7 december 2018, hoofdstuk 8 – Organisatie van het statistiekbeleid. De voorschriften zijn van toepassing op een welomschreven lijst van Vlaamse openbare Statistieken, die ook deel uitmaken van het jaarlijks Vlaams statistisch programma.

Een aantal entiteiten spelen een essentiële rol in de uitvoering van de beschreven taken in het decreet. Op de eerste plaats is dit de Vlaamse Statistische Autoriteit, de dienst van de hoofdstatisticus die binnen het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken is gesitueerd. Naast deze entiteit richtte de regelgeving twee andere organen op: het ambtelijk Coördinatiecomité Vlaamse openbare Statistieken (CVOS), dat de producenten binnen de Vlaamse overheid samenbrengt, en de Raad voor Vlaamse Openbare Statistieken (RVOS), die de statistiekgebruikers vertegenwoordigt. Deze entiteiten hebben gedurende 2020 verdere voorstellen ontwikkeld voor het consolideren van een systeem van Vlaamse openbare statistieken met als doel de opdrachten uit het Bestuursdecreet uit te voeren.

Het Bestuursdecreet bevat een opsomming van de entiteiten die betrokken zijn bij de ontwikkeling, productie en verspreiding van Vlaamse openbare statistieken. Het netwerk van deze entiteiten zoals gevat door het decreet wordt verder benoemd als Statistiek Vlaanderen. De Vlaamse Statistische Autoriteit (VSA) speelt als de centrale kern van het netwerk een ondersteunende en coördinerende rol naar het netwerk toe. De VSA faciliteert de afspraken die op een gezamenlijke manier zullen worden uitgewerkt en op deze manier gedragen zullen worden door de entiteiten in het netwerk.

De werkzaamheden gedurende 2020 hebben uiteindelijk geleid tot het voorliggende Vlaams Statistisch Programma 2021. Dit programma wordt jaarlijks ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering in overeenstemming met de wettelijke bepalingen in het Bestuursdecreet en het uitvoeringsbesluit, en binnen het algemeen kader zoals vastgelegd door de Vlaamse Regering in juni 2018³.

¹ <https://www.statistiekvlaanderen.be/wettelijk-kader>

² <https://www.statistiekvlaanderen.be/vertrouwensverbintenis--voor-de-statistiek>

³ Mededeling van de Vlaamse Regering van 29 juni 2018 over de samenstelling en het goedkeuringsproces van het Vlaams Statistisch Programma

////////////////////////////////////

met de collega's van de andere statistische autoriteiten op gewestelijk, interfederaal en internationaal niveau geïnstitutionaliseerd.

Het Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS), opgericht door het samenwerkingsakkoord, werkt onder het gezag van een interministeriële conferentie voor de statistiek. Het wordt beheerd door een raad van bestuur.

Het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) is met medewerking van de Algemene Directie Statistiek, de Nationale Bank van België en het Federaal Planbureau, verantwoordelijk voor economische analyses en vooruitzichten, zoals de nationale rekeningen, de bruto regionale producten, de statistieken van de buitenlandse handel, de economische vooruitzichten, de input-outputtabellen, de satellietrekeningen, de prijsobservatie en -analyse. Sinds 1 januari 2016 zijn de gewesten en de gemeenschappen geïntegreerd in de raad van bestuur van het INR. Het INR is een belangrijke motor voor de verdere ontwikkeling van regionale macro-economische statistieken.

Het Europees Statistisch Systeem (ESS) is het partnerschap tussen de Commissie (Eurostat) en de nationale instituten voor de statistiek (NSI) en andere nationale instanties die in elke lidstaat verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling, de productie en de verspreiding van Europese statistieken.

Praktijkcode voor Europese statistieken

De Europese Verordening 223/2009 werd op 29 april 2015 aangepast om de governance in het Europese statistische systeem te versterken, de geloofwaardigheid ervan te behouden en te voorzien in de gegevensbehoeften die het gevolg zijn van de versterkte coördinatie van het economisch beleid in de Europese Unie.

Een van de aanpassingen is de ondertekening door elke lidstaat, vertegenwoordigd door zijn regering, van een “Vertrouwensverbintenis voor de Statistiek”. Het Federaal Overlegcomité, met inbegrip van de Vlaamse Regering, keurde deze verbintenis goed op 31 mei 2017. Met deze Vertrouwensverbintenis voor de Statistiek verbinden de regeringen van de federale staat, de gewesten en gemeenschappen er zich toe alles in het werk te stellen om de fundamentele principes en de hoge kwaliteit van de openbare statistiek te garanderen.

De naleving van de Praktijkcode door de statistische autoriteiten binnen EU lidstaten wordt vijfjaarlijks door Eurostat afgetoetst middels een voortrollend auditprogramma van 'peer reviews'. De volgende peer review voor de statistische autoriteiten in België (inclusief Vlaanderen) is gepland voor eind 2021.

Samenwerkingskader

Er worden statistische programma's opgezet op regionaal, (inter)federaal en Europees niveau. Dat samenwerkingskader biedt perspectieven om Vlaamse statistiekbehoeften te laten doorstromen naar (inter)federaal of internationaal niveau. De verbeterde doorstroming van federale gegevens naar het Vlaamse niveau is een sterke meerwaarde van het vernieuwde statistieklandschap. Vlaanderen kan via het geïntegreerd statistisch programma ook samenwerkingsaanvragen indienen voor de ontwikkeling, de productie, de verspreiding of de kwaliteitsverbetering van gemeenschappelijke statistieken over de gewesten of de gemeenschappen. Via de standpuntbepaling voor interfederale en internationale statistiekfora, alsook via het ESS, kan het Vlaamse standpunt weerklank krijgen op internationaal niveau. Tegelijkertijd zal Vlaanderen rekening houden met interfederale en internationale statistiekbehoeften. Zo kan het samenwerkingskader een meerwaarde creëren voor alle betrokken partijen.



2.3. OPMAAK VAN HET VLAAMS STATISTISCH PROGRAMMA 2021

Het voorliggende ambtelijk voorstel van het Vlaams Statistisch Programma 2021 is opgemaakt in overeenstemming met de principes zoals op 29 juni 2018 meegedeeld door de Vlaamse Regering.

Artikel III.111 van het Bestuursdecreet Vlaamse openbare statistieken bepaalt:

“De Vlaamse Regering stelt jaarlijks het statistische programma vast waarin de planning en afspraken worden vastgelegd voor de ontwikkeling, productie en verspreiding van de Vlaamse openbare statistieken. De Vlaamse statistische autoriteit coördineert het proces van de voorbereiding en opvolging van het statistische programma.

De Vlaamse Regering bepaalt de wijze waarop het statistische programma voor de Vlaamse openbare statistieken wordt opgesteld.”

Om het statistische programma voor te bereiden zal het CVOS vier onderdelen van het programma uitwerken, die samen zullen leiden tot een gecoördineerd systeem van Vlaamse openbare statistiek:

- de opmaak van een voorstel voor de lijst van Vlaamse openbare statistieken, met inbegrip van de nog te ontwikkelen statistieken (horizonscan), die ter goedkeuring zal worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering;
- de opmaak van protocollen, gebaseerd op de Europese Praktijkcode voor openbare statistieken;
- de opmaak van de lijst van samenwerkingsaanvragen;
- de opmaak van een evaluatie van het kwaliteitsbeleid en van de uitvoering van het Vlaamse statistische programma.

Lijst van de Vlaamse openbare statistieken

Een belangrijke taak voor het netwerk is het voorstellen van een welomschreven lijst van openbare statistieken binnen het nieuwe kader. Deze lijst van openbare statistieken vormt de kern van het statistische programma dat jaarlijks door de Vlaamse Regering wordt goedgekeurd.

De aanpak om deze lijst op te maken is gebaseerd op twee criteria die bepalen welke statistieken als ‘openbare statistiek’ worden aangeduid. Het is echter de Vlaamse Regering die de uiteindelijke lijst jaarlijks zal vastleggen.

1. Een eerste criterium is de wettelijke verplichting van sommige statistieken. Statistieken die volgens wettelijke bepalingen moeten worden opgemaakt (Europees, federaal of regionaal) worden zonder meer opgenomen in de lijst.
2. Het tweede criterium om cumulatief verder te bouwen op deze lijst van wettelijk verplichte statistieken, is de relevantie ervan voor een brede groep van gebruikers. Om de relevantie van statistieken voor een brede groep van gebruikers in kaart te brengen, beslisten de RVOS en het CVOS om een aantal thematische werkgroepen op te zetten, die per thema producenten en gebruikers samenbrengen om te bepalen welke statistieken er binnen een bepaald thema voldoende belangrijk zijn om als openbare statistiek aangeduid te worden. Deze lijst wordt jaarlijks herzien door de Vlaamse Regering, en er kunnen jaarlijks statistieken toegevoegd of weggelaten worden.

////////////////////////////////////

Tijdens de cycli 2018 en 2019 verliep de samenstelling van de lijst van Vlaamse openbare statistieken via de 12 opgerichte themagroepen⁴, samengesteld uit statistiekgebruikers (afspiegeling van de RVOS) en -producenten. De inbreng van de gebruikers via de themagroepen is slechts één mogelijk kanaal om de behoeften aan nieuwe bestaande of te ontwikkelen Vlaamse openbare statistieken af te bakenen.

In het VSP20 werd daarom aangekondigd dat zowel de werking van de themagroepen als andere vormen van gebruikersinspraak opnieuw bekeken zouden worden. Een belangrijke wijziging tegenover de vorige cycli was het opzetten van een ‘Dag van de Vlaamse Openbare Statistieken’ (VOS-dag). De namiddag zou voorbehouden worden voor de organisatie van open themagroepen met gebruikers (overheid, onderzoekers, vertegenwoordigers van middenveldorganisaties, lokale besturen, ...) en producenten om de lijst van Vlaamse openbare statistieken (VOS) voor het Vlaams Statistisch Programma van 2021 te bepalen. Ter voorbereiding van deze open themagroepen is in februari 2020 gestart met een voortraject bij alle leden van de themagroepen én de beleidsverantwoordelijken (behoefte politiek). Bedoeling was input te verzamelen voor de discussie die op de VOS-dag zou gevoerd worden. Omwille van de richtlijnen met betrekking tot het coronavirus werd de VOS-dag op 3 april 2020 geannuleerd. Om de inspraak van gebruikers van de Vlaamse openbare statistieken in de VOS-lijst voor het Vlaams Statistisch Programma 2021 toch te garanderen, heeft de VSA in de loop van april ter vervanging van de VOS-dag een digitale bevraging georganiseerd bij de themagroepleden en ingeschrevenen van de VOS-dag. De verzamelde input uit het voortraject werd meegenomen in de digitale bevraging.

Het overzicht van de lijst van Vlaamse openbare statistieken omvat ook een indicatieve publicatie-agenda voor het volgende jaar. De uiteindelijke publicatiedatum van een openbare statistiek wordt vastgelegd door de entiteit die verantwoordelijk is voor de ontwikkeling, productie en publicatie van die openbare statistiek.

Protocollen voor openbare statistieken

Het tweede proces is het implementeren van de decretale en Europese regelgeving door het toepassen van de protocollen op de lijst van openbare statistieken. Hiervoor heeft het CVOS een werkgroep opgericht die sedert 2017 een aantal concrete protocollen heeft uitgewerkt. Deze protocollen zetten de wettelijke principes uit het decreet of de principes uit de Praktijkcode om in concrete voorschriften. Deze protocollen zijn dus een aantal gedragslijnen die van toepassing zijn op alle openbare statistieken. Elke entiteit van het netwerk volgt voor de statistieken in het Vlaamse statistische programma onder hun bevoegdheid deze richtlijnen.

In totaal worden er zes protocollen gepland:

1. Publicatiebeleid
2. Professionele onafhankelijkheid
3. Gebruikersinspraak
4. Organisatorisch kader
5. Kwaliteitsstandaarden
6. Gegevensbescherming en -uitwisseling

Voorstellen voor de eerste vier protocollen zijn na een grondige voorbereiding en bespreking door het CVOS en het RVOS afgerond en goedgekeurd door de Vlaamse Regering in december 2018.⁵

⁴ TG 1. Economie en financiën; TG 2. Mobiliteit; TG 3. Landbouw, visserij en bosbouw; TG 4. Omgeving en energie; TG 5. Demografie; TG 6. Onderwijs en vorming; TG 7.1 Arbeid, inkomen en sociale bescherming, sociale samenhang en integratie; TG 7.2 Wonen; TG 7.3 Vrije tijd, sport, cultuur, toerisme en media; TG 7.4 Gezondheid, zorg en welzijn, criminaliteit en veiligheid; TG 8. Onderzoek, Innovatie, Digitale vaardigheden; TG 9. Overheid.

⁵ <https://www.statistiekvlaanderen.be/nl/protocollen>

////////////////////////////////////

